

hans første Langfart. Af Skibets 67 Mand store Besætning kom kun 26 tilbage¹⁾.

Af Personer, der har opholdt sig i Guinea og givet Beskrivelser af Landet, maa nævnes den i Haarbørg fødte W. J. Müller, der fra 1662 var Præst paa Frederiksborg i 8 Aar og har givet den første Beretning om Guinea i den danske Tid²⁾. Den næste, der har skrevet om Besiddelserne der, var den daværende Løjtnant paa Christiansborg E. Tillemann³⁾. Efter ham maa nævnes J. Rask, der var Præst paa Christiansborg fra 1709 til 1713 og derefter blev kaldet til Rørstad og Hæringø Sogne i Saltens Provsti i Norge. Hans Beretning⁴⁾ gælder dog hovedsagelig hans Rejse, der blev af en selv i de Tider langsom Art, idet han var næsten 5 Maaneder om Udrejsen og 7 Maaneder om Hjemrejsen, idet Skibet, med hvilket han sejlede, først gik til Barbados i Vestindien og derfra til England, hvor han opholdt sig i over 1 Maaned.

L. F. Rømer, hvis Skrifter alt er nævnte i det foregaaende (S. 75, Anm. 3), var Officiant i flere Aar i det vestindisk-guineiske Selskabs Tjeneste, blev udset til at blive Guvernør, men maatte rejse hjem for sit Helbreds Skyld. Hans Skrifter giver en af de omstændeligste Beretninger fra hans Tid, ca. 1750, om Kolonierne⁵⁾.

Den en Tid lang ved Kolonierne i Guinea ansatte Overdokter P. E. Isert, tidligere Kaptajn

af Infanteriet, hvis interessante Rejse fra Guinea til Vestindien 1786 alt før er omtalt i Geogr. Tidskr.¹⁾ har givet en Beretning, der i hans Tid vakte ikke ringe Opmærksomhed²⁾. Han skildrer bl. a. den foran (S. 73) omtalte Krig mellem danske og fjendtligsindede Negre, der førtes under Guvernør Kiøges Ledelse og gav Anledning til Bygningen af Prinsenssten, og de tidligere meddelte Oplevelser paa det oprørske Slaveskib. Der er som Anhang tilføjet meteorologiske Iagttagelser for 2 Aar i Guinea og paa Rejsen derhen. Han beskæftigede sig særlig med Planer til Koloniernes Opkomst, og Regeringen overdrog ham at grunde flere Anlæg, der skulde bære Navnet Frederiksnobel. Der skulde der anlægges en Koloni, som skulde være et Mønster paa Behandlingen af Negrene. Der skulde dyrkes Kaffe, Sukker, Bomuld m. m., og det skulde tillige være et Hovedformaal at udbrede den kristelige Religion. Isert blev saaledes den første af Regeringen understøttede Plantør; men hans Anlæg synes ikke at være trivedes³⁾. Han viste ogsaa megen Interesse for Naturvidenskab, samlede Planter⁴⁾ og har skrevet om nogle Fugle i Guinea⁵⁾.

Yderligere har den senere Præst til Grejs og Sindbjærg i Ribe Stift H. C. Monrad, givet en god Fremstilling af Kolonierne, som de var i hans Tid⁶⁾. Han var Præst i Guinea 1804 til 1809.

¹⁾ Geogr. Tidskr. XXI, 152.

²⁾ Isert, Rejse nach Guinea und den carabaischen Inseln in Columbien, Kbh. 1788, gengivet paa dansk i Samling af de nyeste og bedste Reise-Beskrivelser i et udførligt Udtog, III, Kbh. 1790, 458 ff. og oversat paa hollandsk 1790, paa fransk 1793, paa svensk 1795.

³⁾ Kongens Approbation paa Iserts Forslag, hans Udkast til en Anordning for Kolonien m. fl. Skrivelser angaaende denne findes i Thaarup. Archiv for Statistik, Politik og Huusholdningsvidenskaber, III, 1797198, 233 ff. Isert døde alt 1789.

⁴⁾ Se om dette Geogr. Tidskr. XXI, 152, Anm. 3.

⁵⁾ I Schriften der Gesellschaft naturforschender Freunde zu Berlin IX, Berlin 1789, 16 ff, 337 ff.

⁶⁾ Monrad, Bidrag til en Skildring af Guineakysten, Kbh. 1822. Død 1825.

Mindre Meddelelser.

Jærnbanelinjen København—Femern—Lybæk—Hamburg. En tysk-dansk Komité arbejder paa at faa den saakaldte Rødby—Femern Rute, der vil betyde en hurtigere Forbindelse imellem Danmark og det sydlige Udland, realiseret. Ruten vil naa Danmark i Rødby Havn paa Lolland ved en Færgeforbindelse med Øen Femern, og fra Rødby Havn skal ifølge Projektet føres et nyt Baneanlæg enten over Nykøbing med Tilslutning til den nuværende Bane til Orehoved eller i

direkte Linje fra Rødby Havn over Guldborgsund til Orehoved. Den sidste Linje vil give kun 5 Timers Rejse fra København til Hamburg. For Forbindelsen imellem Gøteborg eller Kristiania og København vil Rejsetiden formindskes med 6½ Time og f. Eks. Rejsen Stockholm—London, der hidtil har taget 2 Nætter og 2 Dage, vil ad Femern Ruten kunne gøres paa 2 Nætter og 1 Dag.